

*С.М. Мархонос, к.геогр.н.
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Н.П.Турло, к.е.н.

(Академія праці, соціальних відносин і туризму, Україна)

Тенденції управління трудовими ресурсами туристичної сфери України в умовах війни

В статті розглядаються основні тенденції розвитку туристичної сфери України, напрямки управління трудовими ресурсами туристичної сфери під час війни, проблеми управління трудовими ресурсами, можливості застосування нових підходів до управління персоналом на туристичних підприємствах, тощо.

Введення військового стану в Україні призвело до суттєвого спаду економічних показників в країні майже у всіх сферах діяльності. В мирні часи туризм займав третє місце в економіці України, прибутки від туризму у вигляді податків були вагомою частиною бюджету. З початку повномасштабного вторгнення сфера туризму стала збитковою, багато підприємств сфери призупинили свою діяльність, а ті що лишилися на плаву зіткнулись з новими проблемами, серед яких не здатність ефективно управляти персоналом.

Після повномасштабного військового вторгнення велика кількість туристичних підприємств закрилась, деякі підприємства почали займатись волонтерством, використовуючи свої автобуси для біженців, а свої зв'язки – для організації закупівлі гуманітарної допомоги [1].

Основні кошти, що надходять до державного бюджету України від діяльності туристичної сфери поточного року – це кошти з західних регіонів країни. Мета туризму нині – це створення можливостей для психологічної реабілітації населення, оскільки саме під час подорожей можна емоційно перезавантажитись.

Внутрішній туризм продовжує існувати і розвиватись в нових реаліях, всередині України пересуватись не заборонено, проте варто неухильно дотримуватись правил безпеки.

Державне агентство розвитку туризму постійно проводить моніторинг ситуації та надає актуальну інформацію, щодо дозволів та обмежень, що діють в країні [2].

Варто також дослідити динаміку по сплаті туристичного збору в різних регіонах України у 2022 році в порівнянні з 2021 роком, оскільки це вагомий показник розвитку туристичної сфери регіонів.

Найбільшу суму туристичного збору сплатили м. Київ, Закарпатська, Львівська, Хмельницька, Івано-Франківська та Одеська області України. Найменшу – області, що перебували в окупації, а також ті, де велись воєнні дії. (табл. 1).

Таблиця 1

**Зміна динаміки обсягу туристичного збору в Україні
(01.01.-01.05.2021 р. – 01.01.-01.05.2022 р.) [3]**

Туристичний збір (найбільшу суму сплатили)		Найбільших збитків зазнали	
область	сума, млн. грн.	область	сума, млн. грн.
м. Київ	18,178	Харківська	2,766
		Дніпропетровська	2,459
		Полтавська	1,472
Львівська	11,463	Запорізька	0,697
		Житомирська	0,635
Закарпатська	6,212	Донецька	0,6
		Миколаївська	0,593
Івано-Франківська	5,696	Чернігівська	0,518
		Волинська	0,481
Київська	3,498	Рівненська	0,433
		Луганська	0,413
Одеська	3,177	Херсонська	0,292
		Сумська	0,246

Отже, найменшу суму туристичного збору сплатили в Миколаївській області (зменшення на 63%), Луганській (на 60%), Сумській (на 48%), Херсонській (на 46 %) та Запорізькій (на 41 %) областях [2].

Курортний сезон 2022 року війна зруйнувала на 90%, оскільки регіони, що мають вихід до морського узбережжя були тимчасово окуповані[3].

Не всі регіони України можуть провадити туристичну діяльність. Відповідно постає проблема втрати роботи у працівників туристичної сфери, про те й ті підприємства, що продовжують працювати повинні переглянути основні аспекти управління персоналом, оскільки під час війни підходи та методи повинні бути значно скореговані. До основних проблем, що виникли в управлінні трудовими ресурсами туристичної сфери під час війни варто віднести наступні:

- 1.Зменшення продуктивності праці;
- 2.Відсутність розуміння сенсу роботи;
- 3.Недостатня фінансова мотивація праці;
- 4.Відсутність або недостатня психологічна підтримка на роботі;
- 5.Безперспективність напряму діяльності;
- 6.Обмеженість діяльності.

Спеціалістам по управлінню трудовими ресурсами варто переглянути програми управління персоналом і удосконалити їх відповідно до нинішніх умов. Розвиток туристичної сфери в умовах війни вимагає більш гнучких

підходів до організації праці, формування системи мотивації та адаптації персоналу.

Спеціалістам для підтримки персоналу туристичної сфери під час війни варто орієнтуватися на наступні заходи:

1. Психологічна підтримка. Вона має заключатися у постійній підтримці працівника не лише під час роботи, але й у неробочий час.

2. Проектування нових турів. Внутрішній туризм продовжує існувати, хоча й не у всіх регіонах України, тому варто розглядати нові безпечні туристичні атракції та розробляти тури на майбутнє.

3. Сприяння участі у рекламних закордонних турах, не лише з метою огляду готелів та атракцій, а також з метою пошуку нових партнерів та напрямів діяльності.

4. Фінансова підтримка. Сюди варто віднести своєчасну виплату заробітної плати, виплати за можливості матеріальної допомоги та хоча б невеличких премій.

5. Заходи з тимбилдингу. Заходи мають бути спрямовані на підтримку дружніх відносин в колективі, пошук ідей взаємодії та позитивного налаштування.

6. Посилення комунікаційних процесів між колегами з метою відволікання від негативних новин, створення позитивної атмосфери та встановлення певного рівня довіри.

Висновки. Специфіка управління трудовими ресурсами туристичної сфери під час війни заключається у пошуку нових підходів до організації праці, врахування психоемоційного стану працівника та підтримка його не лише на роботі, а й у неробочий час всіма можливими способами. Нині туристична сфера України несе великі втрати, проте є досить оптимістичні прогнози щодо розвитку та відновлення, оскільки Україна має все необхідні передумови для цього.

Список літератури

1. Туризм під час війни 2022. URL: https://zaxid.net/turizm_pid_chas_viyni_2022_fakti_vid_turistichnih_firm_lvova_n_1542665

2. Подорожі під час війни: яких правил безпеки варто дотримуватись. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/podorozhi-pid-chas-viyni-yakih-pravil-bezpeki-varto-dotrimuvatis>

3. Найкращі часи – попереду. Що відбувається з туризмом в Україні під час війни. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samye-rkie-vremena-vperediproishodit-turizmom-1657645856.html> (25.08.2022)

4. Туризм в умовах війни. URL: <https://www.synevir.info>